

Similiter absurde honorarentur asini, quia Christus insedit asino; imo ipsum asinum cui insederat forte non licuisset honorare, propter quamdam indecentiam inde, juxta opinionem hominum, nascentem.

Dices 2°: Pius filius instrumenta ignominiae patris, v. g., flagella, patibulum, etc., non putat honoranda, sed ab eis abhorret: ergo a pari dicere debemus cum Theodoro de Bèze: « Je sens de l'horreur en mon âme contre le crucifix. Il me retrace la cruauté des Juifs contre le Christ, » et pour cela je n'en puis endurer la vue. »

R. Nego conseq. et paritatem, propter rationem jam expositam. Cum enim Crux triumphali et gloriae Christi fuerit occasio, imagines eum Cruci pendentem representantes, ipsum natae sunt honorare, dum, e contra, instrumenta ignominiae patris memoriam patris respectu filii non decorant, nisi forte innocens et gloriosus occubuisse, quo in casu dicta instrumenta honorare liceret. Ergo.

Si ergo Crucis imagines impiam Judaeorum crudelitatem revocant, multo magis directe charitatem Christi exhibent: porro eas sub hoc respectu honoramus: ergo.

Notandum, ex communi Patrum sententia et antiquissima ac universali Ecclesiae traditione, signum crucis multam habere efficaciam, fide utentium innixam, ad fugandos daemones, superandas tentationes, etc.

CAPUT DECIMUM.

DE CULTU SANCTORUM EORUMQUE RELIQUIARUM ET IMAGINUM.

Tres hujus capituli erunt articuli.

ARTICULUS PRIMUS.

DE CULTU SANCTORUM.

Vigilantius, presbyter Barcinonensis, circa finem quarti saeculi docebat nos viventes pro invicem orare posse; at negabat sanctos in caelo regnantes aliquid posse, aut in-

vocandos esse. Illius errores adoptaverunt Protestantes in decimo sexto saeculo, eosque nunc defendunt, contendentes 1° hujusmodi cultum esse inutilem, quia sancti in caelo regnantes nos audire non possunt, et 2° perniciosum atque idololatricum, quia mediationem Christi insufficientem esse arguit, et honorem soli Deo debitum ad creaturam transfert. Nobis igitur probandum est 1° sanctos in caelo regnantes honorare licere; 2° eos invocare pariter licere, et 3° hanc invocationem utilem esse.

PROPOSITIO PRIMA.

Sanctos in caelo regnantes honorare licitum est.

Prob. Scriptura sacra, SS. Patrum testimoniis, praxi Ecclesiae et ratione.

1° *Scriptura sacra.* In variis Scripturae locis, v. g., Gen. XVIII, 2; Josue, v, 15; III Reg. XVII, 7; IV Reg. II, 15, exhibentur angeli et viri praecellentes ab hominibus laudabiliter honorati, non civiliter tantum et propter qualitates naturales, sed religiose, propter divinam eorum missionem: at si cultum religiosum angelis et hominibus a Deo missis in terra degentibus exhibere liceat, cur sanctos in caelo regnantes honorare non liceret? nullam sufficientem rationem hujus differentiae afferre queunt Protestantes. Ergo 1°.

2° *SS. Patrum testimoniis.* Quaedam tantum inter innumera seligemus. S. Hieron., Epist. ad Riparium, part. 2: *Honoramus servos, ut honor servorum redundet ad Dominum.* Hic adversus Vigilantium de honore sanctis debito ex professo loquitur.

S. Aug., contra Faustum, lib. 21, cap. 21: « Populus » Christianus memorias martyrum religiosa solemnitate » concelebrat, et ad excitandam imitationem, et ut meritis eorum consocietur, atque orationibus adjuvetur. » Ergo 2°.

3° *Praxi Ecclesiae.* Ex historia enim ecclesiastica aperte constat in primis etiam saeculis receptum fuisse usum sanctos et praesertim martyres solenni honore prosequendi,

templa sub eorum patrocinio dedicandi, festa in eorum memoriam celebrandi, etc.; illa praxis, Ecclesiae Græcæ et Latinæ communis, usque nunc sine ulla interruptione perseveravit. Ergo 3º.

4º *Ratione.* 1º Qui politicis dotibus præcellunt, honore civili merito insigniuntur: ergo et qui donis supernaturalibus clarescunt cultu religioso digni sunt. 2º Fatentur Protestantes sanctos in terra degentes recte honorari posse: ergo a pari et in cælo regnantes. 3º Si sanctos honorare non liceret, certe, ut aiunt Protestantes, quia ille cultus cultui qui Deo debetur aliquid detraheret: atqui hoc minime timendum est; nam cultus sanctis exhibitus est duntaxat cultus duliæ, et cultus patriæ soli Deo reservatur; imo cultus sanctorum in ipsum Deum redundat, siquidem non honorantur, nisi quatenus sunt amici Dei: ergo 4º.

Ut difficultates circa hoc punctum a Protestantibus proponi solitæ evanescant, advertendum est cultum patriæ soli Deo rependi posse; hinc scriptum est, Luc. IV, 8: *Dominum Deus tuum adorabis, et illi soli servies*; I Tim. I, 17: *Soli Deo honor et gloria*; honor vero duliæ servis tribuitur, et ad gloriam Domini refertur. Unde in Apoc. XIX, 18, angelus rejicit cultum a Joanne sibi redditum; in Act. XIV, 14, Paulus et Barnabas non permiserunt cultum ab hominibus sibi deferri; B. Paulus religionem angelorum reprobatur, Coloss. II, 18. In his enim in aliisque testibus vel factis agebatur de cultu patriæ creaturis deferendo, ac proinde de cultu idololatriæ: Ecclesia catholica talem cultum semper reprobavit, simul contendens cultum duliæ sanctis, id est servis et amicis Dei, delatum, esse legitimum.

Beatissima virgo Maria, propter suam maternitatem divinam, specialem meretur distinctionem, non tamen cultus patriæ honores, quia mera est creatura, licet excellentissima: igitur cultus ipsi exhibitus vocatur hyperduliæ, sicuti jam diximus, id est, supra cultum cæteris sanctis delatum.

PROPOSITIO SECUNDA.

Sanctos in cælo regnantes invocare licitum est.

Prob. Scriptura sacra, conciliis, praxi Ecclesiae et ratione.

1º *Scriptura sacra.* Gen., XXXII, 26, Jacob petit benedictionem ab angelo, dicens: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.* Ibid., XLVIII, 16, idem Jacob filiis Joseph benedicens, ait: *Angelus qui cruit me de cunctis malis, benedicat pueris istis.* Si autem angelos invocare liceat, cur sanctos in cælos regnantes invocare non liceret?

Deus ipse ait, Job. XLII, 8, loquens ad Eliphaz et duos amicos ejus: *Ite ad servum meum Job, et offerre holocaustum pro vobis: Job autem servus meus orabit pro vobis.* B. Paulus, Rom. XV, 30: *Obsecro vos, fratres... ut adjuvetis me in orationibus vestris pro me ad Deum.* Sancti igitur adhuc viventes, sine injuria erga Christum, invocari possunt: ergo et in cælo regnantes.

2º *Conciliis.* Concil. Chalcedonense, act. 11, *Labbe*, t. 4, de S. Flaviano dicit: *Flavianus post mortem vivit: martyr pro nobis oret.* Concil. Nicænum II, act. 6, t. 7, hæc habet: « Cum timore Dei omnia faciamus, expetentes etiam intercessionem intemeratæ dominæ nostræ... » virginis Mariæ, atque sanctorum angelorum, et simul » omnium sanctorum. »

Concil. Trid., sess. 25, decreto de Veneratione sanctorum statuit adversus hæreticos, « sanctos una cum Christo » regnantes orationes suas pro hominibus Deo offerre, » bonum atque utile esse simpliciter eos invocare. » Ergo 2º.

3º *Praxi Ecclesiae*, quæ a primævis temporibus, tum in Oriente, tum in Occidente, sanctos privatim et publice invocat et invocandos docet. Ergo 3º.

4º *Ratione.* Protestantes, Apostoli exemplo ducti, precibus fratrum suorum libenter se commendant, et in hoc mediationi Redemptoris derogari non arbitrantur: atqui divinæ mediationi ejus non magis derogatur sanctos in

cælo regnantes invocando; eo ipso enim quod invocentur, habentur quidem ut mediatores, sed secundi ordinis, nullam habentes potestatem nisi ex mediatione Christi: porro in tali agendi ratione nulla fit injuria Christo. Unde B. Paulus, Gal. II, 19, Moysen vocat mediatorem, licet I Tim. II, 5, dicat: *Unus mediator Dei et hominum homo Christus Jesus*. Hæc igitur eo sensu conciliari possunt, quod Christus sit solus mediator primi ordinis, angeli vero et sancti, mediatores secundi ordinis. Ergo 4°, etc. Aliunde, etc. Ergo.

PROPOSITIO TERTIA.

Utile est sanctos in cælo regnantes invocare.

Prob. 1° auctoritatibus in præcedentis propositionis probatione relatis; fere omnes enim supponunt non solum licitam, sed utilem esse sanctorum invocationem.

*Prob. 2° ratione. Si enim invocatio sanctorum inutilis esset, maxime, ut volunt Protestantes, quia ipsi preces nostras non audirent: atqui hæc difficultas nulla est; nam 1° sancti orare possunt pro iis qui orationibus eorum se commendant: sic, fatentibus Reformatis, pro fratribus nostris orare possumus: ergo a pari, etc. 2° Deus orationes nostras sanctis modo nobis incognito revelare potest. 3° Non repugnat sanctos in cælo regnantes preces nostras etiam internas audire; quid enim valeant animæ beatæ, ignoramus; in pluribus Scripturæ textibus supponitur angelos videre et scire quæ in terra geruntur, v. g., Zachar. I, 12, angelus dicit: *Domine exercituum, usquequo tu non misereberis Jerusalem et urbium Juda, quibus iratus es?* Luc. XV, 7: *Gaudium erit in cælo super uno peccatore pœnitentiam agente;* I Cor. IV, 9: *Spectaculum facti sumus mundo, et angelis, et hominibus.* Luc. XVI, 25, Abraham exhibetur malum divitem sic alloquens: *Fili, ricordare quia recepisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala.* II Mach. XV, 7, Onias et Jeremias representantur ut negotia hominum cognoscentes et pro Judæis orantes. Ergo.*

Dices 1°: Legitur in III Reg. VIII, 39: Solus Deus scrutatur corda et renes, et in Eccles. IX, 5: Mortui nihil noverunt amplius: ergo sancti preces internas non audiunt, nec quod in terra geritur noverunt.

R. Nego conseq. Nam 1° solus Deus scrutatur corda et renes scientia propria et infinite perfecta; non sequitur autem angelos et sanctos hæc non posse scientia communicata et imperfecta. 2° Mortui nihil noverunt amplius in terra, modo naturali, suis adhuc utendo sensibus, sicut ante mortem; morientes enim præsentis mundo valedicunt in æternum. Talis est sensus textus nobis objecti: at nihil inde contra nos inferri potest, ut evidenter patet. Ergo.

Dices 2°: Deus semper paratus est nos audire: ergo inutile est ad sanctos recurrere.

R. Nego conseq. Nam 1° cum sancti Deo sint gratiores, ipsum efficacius quam peccatores placant eumque erga nos propensioem reddunt. 2° Protestantes pro fratribus orant, licet arbitrentur Deum ad eos audiendos semper esse paratum. Ergo.

Plurima hic notare juvat, scilicet: 1° tres præcedentes propositiones sunt de fide, quamvis omnes expresse non fuerint definitæ, quia veram Ecclesiæ doctrinam exhibent et velut de fide docentur. Vide Regulam fidei P. Véron, § 8 et 9; Analysim fidei doctoris Holden; Bossuet, Exposition de la Doctrine catholique, et decretum concilii Tridentini citatum.

*2° A verbis quibus utitur Concilium non recedendum, sciendumque atque docendum Dominum nostrum Jesum Christum solum esse Redemptorem ac Salvatorem nostrum. Unde corrigendus est error plebeiorum, qui quandoque plus a nonnullis sanctis quam a Deo vel a Christo sperare videntur, vel temere sibi persuadent se tempus pœnitendi ante mortem habituros, quia talem honorant sanctum, et ideo damnatos non iri; Deus enim minando eis dicit, Prov. I, 26: *Ego autem in interitu vestro ridebo et subsannabo.**

*3° Verba quibus beatissima Virgo vocatur *Spes nostra, Salus nostra*, vel quibus illi dicitur in hymno Ecclesiæ;*

Solve vincla reis, Profer lumen cæcis, necessario intelligenda esse sensu morali, id est, B. Mariam esse spem nostram, salutem nostram, vincula nostra solvere, lumen proferre, etc., efficacia potentis suæ intercessionis.

4° Concilium Tridentinum solummodo definiisse bonum atque utile esse sanetos suppliciter invocare, non vero unicuique ad salutem necessarium : id quippe nulli præscribitur. Qui tamen pium hunc usum contemneret, vel ex incuria salutis suæ negligeret, evidenter peccaret. Imo Sylvius, *Billuart* et alii probabilius putant esse de præcepto ; « idque saltem de S. Virgine videtur colligi, *inquit Dens*, » ex SS. Patribus et communi sensu fidelium.»

5° Moneantur fideles imitatione præcipue honorandos esse sanctos, quod divus Aug. sic exprimit, Serm. 325, n. 1 : « Quanquam et quod honoramus (martyres), nobis » prodest, non illis ; sed honorare et non imitari, nihil est » aliud quam mendaciter adulari.»

ARTICULUS SECUNDUS.

DE CULTU RELIQUIARUM.

Nomine reliquiarum sanctorum intelliguntur, non solum eorum corpora, ossa et cineres, sed quidquid in ipsorum fuit usu, ut vestes, instrumenta, ornamenta, etc.

Apud omnes constat hæc objecta inanimata nullo digna esse cultu absoluto.

Quæstio est igitur an cultu dulciæ relativo venerari liceat. Audacter negavit Vigilantius, cujus errorem collapsum renovarunt Lutherani et Calvinistæ, asserentes catholicos in hoc idololatriæ superstitionibus esse refertos.

PROPOSITIO.

Reliquias sanctorum cultu dulciæ relativo honorare licet.

Prob. Illa propositio tenenda est, quæ est de fide, probatur veris miraculis, constanti traditione, praxi Ecclesiæ, et ratione : atqui talis est propositio nostra.

1° *Est de fide* ; sic enim habetur in concilio Trident.,

sess. 25, decreto de Invocatione, veneratione et reliquiis sanctorum : « Sanctorum martyrum et aliorum cum Christo viventium corpora, quæ viva membrâ fuerunt Christi et templum Spiritus sancti, ab ipso ad æternam vitam suscitanda et glorificanda, a fidelibus veneranda esse, per quæ multa beneficia a Deo hominibus præstantur ; ita ut affirmantes sanctorum reliquiis venerationem atque honorem non deberi, vel eos aliaque sacra monumenta a fidelibus inutiliter honorari, atque eorum opis impetrandæ causa sanctorum memorias frustra frequentari, omnino damnandos esse, prout jam pridem eos damnavit et nunc etiam damnat Ecclesia.» Ergo 1°.

2° *Veris probatur miraculis.* IV Reg. II, 14 : *Eliseus pallio Eliæ, quod ceciderat ei, percussit aquas et divisæ sunt huc atque illuc, et transit Eliseus.* Ibid. XIII, 21 : *Quidam sepelientes hominem, projecerunt cadaver in sepulcro Elisei. Quod cum tetigisset ossa Elisei, revixit homo, et stetit super pedes suos.*

Act. Apost. XIX, 11 et 12 : *Virtutes non quaslibet faciebat Deus per manum Pauli, ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore ejus sudaria, et semicinctia, et recedebant ab eis languores, et spiritus nequam egrediebantur.* Porro ea colere licet quæ Deus honoravit et illustravit : ergo.

S. Ambrosius et S. Aug. testantur se vidisse miracula in inventione reliquiarum SS. Gervasii et Protasii Mediolani patrata : idem S. Aug. plura refert miracula occasione reliquiarum S. Stephani martyris facta. Ergo 2°.

3° *Constanti traditione.* Testatur Eusebius, Hist. lib. 7, cap. 19, Hierosolymitanos fratres cathedram B. Jacobi, primi sui episcopi, adhuc conservare et magna prosequi reverentia. Ecclesia Smyrnensis, in celebri Epistola in qua martyrium S. Polycarpi describit, dicit ossa beati martyris auro pretiosiora religiose fuisse collecta, et debito honore custodiri. S. Sixtus corpora SS. Petri et Pauli transtulit reverenter ad Catacombas die 29 junii, anno 258. Eodem anno, fideles Carthaginenses linteamina madefaciebant in sanguine S. Cypriani martyrium subeuntis. Infiniti esse-

mus si facta hujus generis et testimonia Patrum etiam antiquorum, ut SS. Ambros., Aug., Chrysost., etc., referre vellemus. Ergo 3°.

4° *Praxi Ecclesiæ*, quæ semper et ubique sanctorum reliquias honorifice tractavit, adeo ut templa et altaria Deo non dedicet quin martyrum reliquias in eis colloquet. Ergo 4°.

5° *Ratione*: 1° Judæi summo honore habebant arcam fœderis, virgam Aaron, mannam cœlestem, serpentem æneum; cur venerari non liceret sanctorum corpora, quæ fuerunt membra Christi et templa Spiritus sancti? 2° Reliquiæ virorum virtutibus conspicuorum, vel speciali ratione nobis gratorum, quodam cultu civili merito honorantur: ergo a pari reliquiæ sanctorum cultu religioso legitime honorari possunt: ergo 5°, etc. Aliunde, etc. Ergo.

Dices 1°: Deus voluit occultum esse corpus Moysis, ne Judæi illud colerent: ergo non vult reliquias sanctorum honorari.

R. Nego conseq. Deus enim voluit corpus Moysis manere occultum, quia prævidebat Judæos, in idololatriam proclives, illud cultu latriæ adoraturos esse: at inde non sequitur cultum reliquiarum, prout Ecclesia catholica illum intelligit, esse prohibitum.

Dices 2°: Christus, Matth. xxii, 28, dixit scribis et pharisæis: *Væ vobis, hypocritæ, qui ædificatis sepulcra prophetarum, et ornatis monumenta justorum!* Ergo prohibuit reliquias sanctorum honorare.

R. Nego conseq. Christus enim exprobrabat scribis et pharisæis quod prophetas et justos exterius honorarent, pietatem fingentes, dum interius aliud sentirent et Dominum prophetarum insectarentur: ergo nihil inde contra nos sequitur.

Advertendum propositionem nostram de reliquiis in genere intelligendam esse, non vero de reliquiis in particulari: negare quippe non intendimus plures irrepsisse abusus circa reliquias quarum authenticitas non satis fuerat probata. Unde concilium Tridentinum sapienter statuit,

sess. 25, decreto jam citato, ne novæ reciperentur reliquiæ, nisi recognoscente et approbante episcopo. Imo si episcopus advertat reliquias jam exponi solitas sufficientibus authenticitatis characteribus non vestiri, eas venerationi fidelium subtrahendas decernere tenetur, ut cultus ab omni superstitionis labe purus semper remaneat.

Plures, ex constitutionibus summorum Pontificum et ex variis S. Rit. Congr. decisionibus, servandæ sunt regulæ, ut legitimus exhibeatur cultus sacris reliquiis. Sunt enim reliquiæ *insignes*, reliquiæ *notabiles* et *particulæ*: omnes modo ab ordinario loci recognitæ fuerint ut authenticæ cum facultate eas exponendi, venerationi fidelium exponi possunt; verum solæ insignes ac notabiles in processionem solemniter deferri queunt, etc.

In honorem solum reliquiarum insignium publicum permittitur officium.

ARTICULUS TERTIUS.

DE CULTU IMAGINUM.

Nomine imaginum, intelliguntur quælibet picturæ aut sculpturæ sanctos aut mysteria religionis oculis nostris representantes.

Leo Isauricus, primo simplex miles, deinde Græcorum imperator die 2 martii anni 716 coronatus, bellum sacris imaginibus indixit, easque edicto anni 726 omnino abolendas jussit, et multos earum defensores martyrio extinxit: unde *Iconomachus* fuit appellatus, et imaginum adversarii vocati sunt *Iconoclastæ*.

Constantinus Copronymus, Leonis filius, conciliabulum 338 episcoporum coadunavit, in quo metu episcopos commovens, impium patris sui adversus imagines edictum confirmari fecit.

Copronymo successit Leo IV ejus filius, qui etiam contra imagines desæviit. Post hunc regnavit Constantinus VI sub tutela matris suæ Irenes quæ, cultum sacrarum imaginum restituere volens, concilium generale VII congregandum curavit: est secundum Nicænum, anno 787

celebratum. In eo definitum est sanctas imagines esse venerandas, et negantibus anathema dictum fuit.

Non ideo tamen pax statim restituta est; diu adhuc Iconoclastæ ecclesiam Orientalem turbis commoverunt. Eorum hæresim penitus desuetam successive renovarunt Albigenses in duodecimo sæculo, Wiclefistæ in decimo quarto, et tandem in decimo sexto sæculo Protestantes, qui etiam nunc Romanam Ecclesiam idololatriæ accusant propter ipsius erga imagines reverentiam. Non tamen dicunt, sicut veteres Iconoclastæ, sculpturam et picturam esse artes diabolicas omnino tollendas, sed volunt cultum imaginibus exhibitum esse superstitiosum et idololatricum.

PROPOSITIO.

Cultus sacrarum imaginum est licitus.

Prob. Firmiter tenenda est propositio quæ est de fide, probatur Scriptura sacra, praxi Ecclesiæ et ratione: atqui, etc.

1° *Est de fide*; definita enim fuit 1° in concilio Nicæno II, act. 7, *Labbe*, t. 7; 2° in concilio Constantinopolitano IV generali VIII, act. 10, can. 3; 3° in concilio Trident., sess. 25, decreto de Veneratione sanctorum et sacris imaginibus, hæc habentur: « Mandat sancta synodus, ... » imagines Christi, Deiparæ Virginis et aliorum sanctorum » in templis præsertim habendas et retinendas, eisque » debitum honorem et venerationem impertiendam: non » quod credatur inesse aliqua in eis divinitas vel virtus, » propter quam sint colendæ; vel quod ab eis sit aliquid » petendum; vel quod fiducia in imaginibus sit figenda, » velut olim fiebat a gentibus, quæ in idolis spem suam » collocabant: sed quoniam honos qui eis exhibetur re- » fertur ad prototypa quæ illæ repræsentant; ita ut per » imagines quas osculamur, et coram quibus caput aperi- » mus et procumbimus, Christum adoremus, et sanctos » quorum illæ similitudinem gerunt, veneremur: id quod » conciliorum, præsertim vero secundæ Nicænæ synodi, » decretis contra imaginum oppugnatores est sancitum. »

Longum hunc textum referendum duximus, quia tota Ecclesiæ doctrina circa imagines dilucide in illo explicatur. Ergo 1°.

2° *Probatur Scriptura sacra.* Arca Domini in summo honore erat apud Judæos: *Josue pronus cecidit in terram coram arca Domini usque ad vesperam, tam ipse quam omnes senes Israel*, Josue, VII, 6. Oza, cum manum ad arcam admovisset, ne forte caderet, *percussit eum Dominus super temeritate*, II Reg. VI, 7. Legitur in eodem capite quanta pompa David eandem transtulerit arcam. Arca autem ideo sic honorabatur, quia potentia et misericordiae Dei erat signum: ergo a pari imagines Christi et sanctorum honorari possunt. Ergo 2°.

3° Longe ante Iconoclastas, et ab eorum tempore usque ad nos, imagines in toto orbe Christiano venerationi fidelium expositæ sunt, et cultus publicus illis exhibitus est: si autem illarum usus esset idololatricus vel abusivus, Ecclesia, quæ est firmamentum veritatis, illum non ita approbasset nec tolerasset. Ergo 3°.

4° *Ratione.* 1° Enim ille cultus nihil habet mali in se, cum honor materiae depictæ aut sculptæ non referatur, sed prototypo: prototypus autem, ex superius dictis, honore est dignus. 2° Calvinistæ arbitrantur Eucharistiam esse duntaxat figuram corporis Christi, et tamen illam summa veneratione honorandam esse putant: ergo figura seu imago honorari potest. 3° Deus plurima patravit miracula in gratiam cultus imaginum, ut videre est in Historia ecclesiastica, et in concilio Nicæno II, actionibus 5 et 6: at repugnat Deum operari miracula in gratiam erroris vel superstitionis. 4° Cultus civilis debetur statuis et imaginibus regis vel imperatoris, *nam*, inquit S. Athan., Oratione 3 contra Arianos, n. 5, part. 1, *qui adorat imaginem, in ipsa adorat imperatorem*: ergo a pari imagines Christi et sanctorum dignæ sunt cultu religioso suis objectis proportionato. Ergo 4°, etc. Aliunde, etc. Ergo.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Deus, in Exod. xx, 4, omnem prohibuit ima-

ginem, his verbis : *Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem* : ergo cultus imaginum non est licitus.

R. 1º. Plures dicunt Deum præcedentibus verbis prohibuisse sculptilia et imagines honorari cultu latriæ absoluto, non vero cultu relativo ; idque colligunt 1º ex verbis immediate præcedentibus, *Non habebis deos alienos coram me*, 2º ex subsequentibus, *Non adorabis ea neque coles*, et ex his, v, 22 : *Non facietis deos argenteos, nec deos aureos facietis vobis* ; 3º ex aliis verbis Levit. xxvi, 2 : *Non facietis vobis idolum et sculptile..... ut adoretis*. Ergo.

R. 2º Nego conseq. Supposito enim Deum verbis ncibus objectis omnem prohibuisse similitudinem, quod longe probabilius videtur, præsertim ex Judæorum moribus ac testimonio, nullas quippe venerantur imagines, et testatur Josephus, lib. 2 de Bello Judaico, et lib. 17 de Antiq., eas omnes esse prohibitas, non sequitur earum cultum adhuc prohiberi ; Deus enim eas jure positivo prohibuerat, ne fierent occasio idololatriæ : sublato autem periculo, Ecclesia illarum cultum recte intellectum permittere potuit, sicut permisit usum sanguinis et suffocati. Imo Deus ipse legi suæ derogaverat, nam erigi jussit serpentem æneum, cujus aspectus a morsibus serpentium sanaret, Num. xxi, 8 ; duo Cherubim super arcam poni voluit, Exod. xxv, 18, quibus alia duo addidit Salomon, III Reg. vi, 23. Ergo.

Inst. Periculum idololatriæ non exstitisset, nisi in quantum pagani simulacra deorum suorum adorassent : atqui pagani non simulacra, sed ipsos deos adorabant : ergo.

R. 1º. Nego maj. Populus Israeliticus valde proclivis erat ad imitandas gentes ethnicas ; si ob oculos similitudines habuisset, mox eas velut deorum simulacra æstimasset eisque cultum soli Deo debitum reddidisset. Ergo.

R. 2º. Nego min. Probabile quidem est philosophos aliosque viros conspicuos simulacra sincero animo non adorasse : at vulgus, inter paganos, persuasum habebat ea quadam divina virtute esse donata, eisque vere supplicabant, offerebant, etc., ut patet ex lib. Sap. xiii, 18 ;

ex Isai. xliv, 12 et seq., ex Athenagora qui, in Legatione pro Christianis, hæc habet : « Qui plerique, cum inter- » noscere non possint quid sit materia, quid Deus, et » quantum inter utrumque intervallum, supplicant con- » fectis ex materia simulacris ; » ex S. Aug., in Ps. cxiii, » n. 3 : « Cum adorari atque honorari a multitudine cœ- » perit (simulacrum), parit in unoquoque sordidissimum » erroris effectum, ut quoniam in illo figmento non inve- » nit vitalem motum, credat nomen occultum. » Ita multi alii auctores antiqui. Ergo. Vide opus inscriptum : *Discussion amicale*, t. 2.

Obj. 2º. In primis Ecclesiæ sæculis imagines non erant in usu : ergo illarum cultus habebatur ut illicitus.

R. 1º. Nego ant. Usus imaginum erat quidem rarus in primis temporibus, 1º ob prohibitionem apud Judæos extantem, ne offenderentur ; 2º ob periculum ne Gentiles conversi quasdam paganismi superstitiones retinerent, statuas et imagines videndo : hinc S. Irenæus, S. Epiphanius, S. Ambrosius aliique Patres nonnullos redarguerunt Christianos imagines more Gentilium honorantes ; 3º quia mos imagines habendi, ad essentiam religionis Christianæ non pertinens, nondum fuerat introductus. Nullibi tamen illarum cultus damnatur ut malus ; quinimo, in antiquissimorum Patrum scriptis, ut S. Basilii, S. Greg. Nyss., aperta reperiuntur testimonia imagines tunc in usu esse probantia. Ergo.

R. 2º. Nego conseq. Etiamsi enim imagines nullo modo fuissent in usu in primis Ecclesiæ sæculis, Ecclesia sapientissima eas deinceps nihilominus approbare potuisset, cum, ex dictis, nihil mali ex se habeant, et ad finem optimum referri possint. Ergo.

Obj. 3º. Concilium Eliberitanum, circa annum 300 celebratum, statuit, can. 36, *Labbe*, t. 1, *picturas in Ecclesia esse non debere*. Ergo.

R. Nego conseq. Concilium enim, ob imminens superstitionis periculum, usum picturarum in ecclesiis prohibet : verum non decernit illarum usum in se malum esse. Ergo.

Quidam obijciunt concilium 338 episcoporum, Constantinopoli anno 754 celebratum; sed frustra, nullius quippe est auctoritatis: 1° quia Patres illius concilii non fuerunt liberi; 2° quia summus Pontifex illi non adfuit, nec per se nec per legatos, nec cæteri orbis Christiani præsules ei adhæserunt; 3° quia Acta hujus conciliabuli a Stephano II papa, a tribus Orientalibus patriarchis, et tandem a septima synodo generali rescissa sunt. Ergo.

Acta septimæ synodi generalis in linguam Latinam conversa, ad Ecclesias Occidentales devenerunt, sed versio in uno puncto graviter erat mendosa: Constantinus, Cypri episcopus, sensu catholico dixerat: « Ego consentio..... » suscipiens et honorabiliter amplectens sanctas et venerabiles imagines, atque adorationem per latriam... soli » Trinitati impendo: » interpretes verterat, *secundum servitium adorationis quod Trinitati emitto*. Labbe, t. 7.

Patres concilii Francofordiense, anno 794 celebrati, ex Gallia, Aquitania et Germania coadunati, quibus duo legati summi Pontificis adjuncti erant, hoc facti errore decepti, talem adorationem imaginibus delatam *contempserunt atque consentientes condemnauerunt*, et quidem merito. Labbe, t. 7.

At ne unum quidem dixerunt verbum contra cultum imaginum sensu nostro intellectum: eorum igitur auctoritas bona fide nobis objici non potest.

Obj. 4°. Quatuor exstant libri dicti Carolini, quia a Carolo Magno vel ipsius jussu scripti sunt, in quibus synodus Nicæna II acerrime reprehenditur, et omnis cultus imaginibus denegatur: ergo illarum cultus est illicitus.

R. Nego conseq. Nam 1° auctor, quisquis sit, eodem errore facti laborabat ac Patres concilii Francofordiense: debuit ergo cultum imaginibus attributum reprobare ut impium et idololatricum. 2° Cultum latriæ imaginibus exhibitum condemnat, non vero cultum sensu catholico intellectum. Nonnullos quidem condemnat ritus apud Græcos usitatos, ut imagines deo:sculari, coram illis procumbere, eis thus adolere, coram illis luminaria accendere, quia hæc in Gallia locum non habebant: cum au-

tem hujusmodi signa in honorem sanctorum eorumque imaginum legitime fieri possent, si nempe recta sit intentio, decursu temporum in toto Occidente usurpari cœperunt: ergo ex dispositione librorum Carolinorum nihil contra eos concludi potest.

Obj. 5°. Concilium Parisiense, jussu Ludovici Pii anno 824 convocatum, concilium Nicænum II et cultum imaginum condemnat ac rejicit: ergo clerus Gallicanus cultui imaginum erat oppositus.

R. Nego conseq. Nam 1° Concilium Parisiense, errore facti supra memorato præoccupatum, concilium Nicænum II rejicere debuit; 2° non omnem rejicit cultum imaginum, sed tantum cultum immoderatum qui soli Deo debetur, vel cultum superstitiosum qui aliquam divinitatis virtutem in imaginibus residentem supponeret. Ergo.